

*На учителя – с любов!
To the teacher with love!*

Academician Ivan Kostov – a star in Bulgarian geology (105 years of his birth)

Акад. Иван Костов – звезда в българската геология (по случай 105 години от рождението му)¹

*Acad. Todor Nikolov, Prof. Bozhidar Mavroudchiev
Акад. Тодор Николов, проф. Божидар Маврудчиев*

През тази година отбелязваме 105-та годишнина от рождението на един от най-големите учени-минералози в света акад. Иван Костов. Той е неразделна част от една величествена щафета на български учени в областта на геологията и минералогията, започната от акад. Георги Златарски и акад.

Георги Бончев и продължена от проф. Стефан Бончев, акад. Страшимир Димитров, акад. Еким Бончев и др.

Иван Костов е роден в Пловдив на 24.12.1913 г. – Бъдни вечер. Знаем, че в българската символика Бъдни вечер е свързан с бдение и **бъднини**. В тази

¹ Резюме на доклада пред Годишната конференция на Българското геологическо дружество „ГЕОНАУКИ 2018“, София, 6.12.2018 г.

символика раждането на младия бог се свързва с възкръсването на цялата природа и ново начало. Нека да обърнем внимание, че през същата година е разшифрована структурата на флуорита (CaF_2). Орисницата е направила своя избор – порасналият младенец да стане минералог-кристалограф.

През 1932 г. Иван Костов е приет за студент по Естествена история в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Дипломира се през 1936 г. През 1940 г., по предложение на проф. Наум Николов, Иван Костов заминава за Лондон като специализант на Кралското минно училище на Имперския колеж към Лондонския университет. През 1941 г. защитава дисертация на тема „Генезис на железорудното находище Крепост“ и получава диплома за степента DIC (доктор на Имперския колеж). В цяло неговата дейност във Великобритания има изключително важно значение за израстването му като учен и за формирането на неговите възгледи като демократ. В следващите години той е избран за професор, член-кореспондент и академик на БАН. Заемал е редица ръководни длъжности в СУ, БАН, научни дружества и организации.

На въпроса как е избрал минералогията той отговаряше: „вероятно спонтанно“, но после разказваше, че още в детските си години се е увличал от природата. Обичал е да се катери със своите другарчета по пловдивските тепета, да гледа гълъби в двора, да колекционира пеперуди, а като ученик в гимназията започва да събира и минерали. Още в детските си години Иван Костов се запознава с най-прелестните кътчета на Родопите, за които той казва: „Още от това време Родопите влязоха в мен, станаха част от моята душевност и професионална съдба.“ По неговите разкази за тези години може да се съди, че той е бил „между биологията и химията“ – биологията му е разкривала тайни на живота свят, а в химията той е виждал път към тайните на минералите. Тези увлечения в ученическите години на Иван Костов стават здравата канава, върху която в следващите години той развива своите познания за околния свят.

В своя дълъг житейски път Иван Костов израства като минералог и кристалограф от световна величина, но той беше и мислител. Изключително интересни мисли сподели академик Костов за двете страни на живота – материалната и духовната, за

симетрията и дисиметрията, за красотата в природата, за индивидуалните (онтогенетичните) и обществените (филогенетичните) прояви в живота. Той правеше любопитен паралел между зараждащите се минерали и децата. Като подчерта, че децата трябва да бъдат главна грижа на всеки човек, той отбеляза, че кристалите растат идеално, когато са в началната си форма на растеж. По-нататък техният растеж може да продължи успешно само ако има подходящо подхранване и подходяща стабилна среда.

Академик Иван Костов гледаше с тревога на негативните тенденции в развитието (или по-скоро неразвитието, застой) на духовността на българите и особено на младежите. Той се открояваше като европеец със своите демократични разбирания и беше човек-патриот, привързан към родината си с изстрадана обич.

Според академик Костов, за да преуспява едно общество, както и едно семейство или една страна, а и планетата като цяло, те трябва да бъдат като **ХЕТЕРОГЕНЕН КОНГЛОМЕРАТ СЪС ЗДРАВА ХОМОГЕННА СПОЙКА**. **Хетерогенността на конгломератните съставки е показател за разнообразието, без което е немислимо развитието. Заедно с това хомогенността на спойката е израз на наличие на здрава връзка, основана на толерантност, сътрудничество, взаимопомощ, наличие на обич и непременно зачитане на другостта.** Ако погледнем в тази светлина към съвременното ни общество ние сме далеч от образната представа на академик Костов за „хетерогенен конгломерат със здрава спойка“. **Нашето общество днес е дълбоко разделено като чакъл в бурна река и между нас има не пясък, а тиня, кал, които ни обливат всеки ден от политиките и масмедията.**

Един голям учен, с поглед на художник и душа на поет гледаше към края на безкрая. Спокойно, с изстрадана мъдрост и с надежда, че светът ще бъде по-добър за децата. В последния ден на март 2004 г. академик Иван Костов почина. Затвори се завинаги очите му, които през целия живот са били ярко открити и търсещи истините за околния свят. Очи, в които са проблясвали кристалите на богатия минерален свят, изпълнили с дълбок смисъл неговия живот и издигнали името му на един от най-високите пиедестали на световната минералогия.